

પાઠ 13 પાઠ

નિવૃત્તિ પછી

- જુબીન** : મહેશકાકા, તમે વડોદરા ક્યારે આવ્યા?
- મહેશ** : ભાઈ મને અહીં આવે ત્રણ મહિના થઈ ગયા છે. નિવૃત્ત થઈને હું અહીં આવ્યો છું.
- જુબીન** : અહીં શી પ્રવૃત્તિ કરો છો?
- મહેશ** : હવે તો ભગવાનનું નામ લેવાનું છે. બીજી શી પ્રવૃત્તિ છે? બાગ-બગીચાની સંભાળ રાખું છું. જાતે વાવેલા છોડ મને ગમે છે.
- જુબીન** : ક્યારેક સાંજે ઘરે આવજો.
- મહેશ** : જરૂર આવીશ. આજે તો મારે ત્યાં મારો ગાંધીનગરવાળો સાળો જયંતિ આવવાનો છે. તમે પણ આવજો. તેમની સાથે તમારી ઓળખાણ થઈ જશે. (મહેશ ઘરે જાય છે)
- મહેશ** : અરે જયંતિ, તું ક્યારે આવ્યો.
- જયંતિ** : મને આવ્યે બે કલાક થઈ ગયા. તમે બહુ વાર કરી. મને તો ખૂબ જ ભૂખ લાગી છે. ચાલો જમી લઈએ.
- મહેશ** : હા હું હાથ ધોઈને આવું છું. જયંતિ શું તેં અમદાવાદના સોસાયટીવાળા સાથે ઘર વિશે વાત કરી?

સેવાનિવૃત્તિ કે બાદ

- જુબીન** : મહેશ કાકા! આપ બડોદરા કબ આપ?
- મહેશ** : ભાઈ, મુझे यहाँ आए तीन महीने हो गए हैं। सेवा निवृत्त हो कर मैं यहाँ आया हूँ।
- जुबीन** : यहाँ क्या गतिविधियाँ करते हैं?
- महेश** : अब तो भगवान का नाम लेना है। दूसरी कौनसी गतिविधियाँ हों? बाग-बगीचे की देखभाल रखता हूँ। खुद के बोए हुए पौधे मुझे अच्छे लगते हैं।
- जुबीन** : कभी शाम को घर आइए।
- महेश** : अवश्य आऊँगा। आज तो मेरे यहाँ मेरे गाँधीनगर वाला साला जयंति आनेवाला है। आप भी आना। आपका परिचय उनसे हो जाएगा। (महेश घर जाता है)
- महेश**: अरे जयंति तुम कब आए।
- जयंति** : मुझे आए (हुए) दो घंटे हो गए। आपने बहुत देर कर दी। मुझे तो बहुत भूख लगी है। चलिए, खाना खाएँ।
- महेश** : हाँ, मैं हाथ धोकर आता हूँ। जयंति, क्या तुमने अहमदाबाद के सोसायटीवालों से घर के बारे में बात की?

જયંતિ : હા હા, હું વાત કરવાનો હતો. પણ સોસાયટીવાળા બિલ્ડરને મળી શક્યો નહીં.

મહેશ : આવું ના ચાલે ભાઈ મેં તને પહેલાં જ કહ્યું હતું કે કાલનું કામ આજ કરતાં શીખો. તમારે આ બધું સમજવું જોઈએ.

જયંતિ : બરોબર છે. હવેથી હું એમ જ કરીશ.

મહેશ : બોલવું સહેલું છે ભાઈ પણ કરવું અઘરું છે.
(મહેશનો મિત્ર દેવેન્દ્ર આવે છે)

દેવેન્દ્ર : મહેશભાઈ તમને જમ્યે કેટલો સમય થયો? આપણે ફરવા ક્યારે જઈશું? પછી આપણે સમાજભવનવાળાઓને પણ મળવાનું છે.

મહેશ : ઠીક છે. તમે થોડીવાર બેસો હું જમીને હમણાં આવ્યો.
(મહેશ અને જયંતિ જમીને આવે છે)

મહેશ : ચાલો દેવેન્દ્રભાઈ હવે સમાજસેવાવાળાઓને મળવા જઈએ.

જયંતિ : અરે જીજાજી, શું તમે પણ સમાજસેવા કરવાનું વિચારી રહ્યા છો?

મહેશ : હા, હા. આખું જીવન તો પૈસા કમાવવામાં વિતાવ્યું. જીવ્યા તો પણ પોતાની માટે અને પોતાનાઓ માટે જીવ્યા.

દેવેન્દ્ર : બરાબર છે. હવે બીજા માટે જીવવાનું છે.

જયંતિ : હાँ, હાँ मैं बात करनेवाला था। लेकिन सोसाइटीवाले बिल्डर से मिल नहीं सका।

મહેશ : ऐसा नहीं चलेगा भाई। मैंने तुमसे पहले ही कहा था कि कल का काम आज करना सीखो। तुमको यह सब समझना चाहिए।

જયંતિ : ठीक है। अब से मैं ऐसा ही करूँगा।

મહેશ : कहना आसान है भाई, लेकिन करना कठिन है।

(મહેશ કા મિત્ર દેવેન્દ્ર આતા હૈ।)

દેવેન્દ્ર : महेश भाई, आपको खाना खाए कितना समय हुआ? हम घूमने कब जाएंगे? बाद में हमें समाज भवन वालों से भी मिलना है।

મહેશ : ठीक है। आप थोड़ी देर बैठिए। मैं खाना खाकर अभी आया। (महेश और जयंति खाना खाकर आते हैं।)

મહેશ : चलो देवेंद्र भाई, अब समाज सेवावालों से मिलने चलें।

જયંતિ : अरे जीजाजी, क्या आप भी समाजसेवा करने की सोच रहे हैं?

મહેશ : हाँ, हाँ। पूरा जीवन तो पैसा कमाने में बिताया। जिए तो भी अपने और अपनो के लिए जिए।

દેવેન્દ્ર : ठीक है। अब दूसरों के लिए जीना है।

महेश : હું તો કમાયેલા ધનમાંથી કેટલુંક ધન બીજાઓ માટે વાપરવા ઈચ્છું છું.

દેવેન્દ્ર : મારી બા કહેતાં કે ઈશ્વરે આપેલો કોળિયો બીજાને પણ આપવો મીઠો લાગે છે.

મહेश : આપણા પૂર્વજોએ કહ્યું છે કે પોતે દુઃખ વેઠીને પણ બીજાને મદદ કરવામાં જ સાચું સુખ છે.

દેવેન્દ્ર : હા, હા. હવે આપણે બીજા માટે જ જીવવાનું છે.

મહेश : હું તો મોટાભાગનો સમય સમાજ સેવામાં જ વિતાવા ઈચ્છું છું.

જયંતિ : જીજાજી હું પણ તમારો સાથ આપવા માગું છું.

મહेश : વિચાર સારો છે. પણ એકવાર પોતાના મા-બાપને પૂછો.

દેવેન્દ્ર : સાચી વાત છે. મેં તો ઘરની જંજાળ મૂકી દીધી છે. છોકરાંઓને કરવું હોય તે કરે. મેં નિશ્ચય કર્યો છે કે હવે મારે ઘર ગૃહસ્થી વિશે કોઈને કંઈ કહેવું નથી.

મહेश : સમાજ સેવા માટે ઘણું બધું કરવું છે. હંમેશાં કોઈને કોઈ આપત્તિ લોકો પર રહે છે. હવે જુઓને સુનામી આપત્તિમાં કેટલા બધા લોકો મરી ગયા છે. કેટલા બધા પીડિતો છે! તેમની મદદ માટે સરકાર અને સ્વયંસેવી સંસ્થાઓવાળા આગળ આવ્યા છે. આપણે પણ સુનામી પીડિતો માટે કંઈક કરવું છે.

મહेश : मैं तो कमाए हुए धन में से कुछ धन दूसरों के लिए खर्च करना चाहता हूँ।

देवेन्द्र : मेरी माँ कहती थी कि ईश्वर का दिया हुआ कौर दूसरों को भी देना मीठा लगता है।

महेश : हमारे पूर्वजों ने कहा है कि खुद दुःख सहकर भी औरों की मदद करने में ही सच्चा सुख है।

देवेन्द्र : हाँ, हाँ। अब हमें दूसरों के लिए ही जीना है।

महेश : मैं तो अधिकांश समय समाज-सेवा में ही बिताना चाहता हूँ।

जयंति : जीजाजी, मैं भी आपका साथ देना चाहता हूँ।

महेश : विचार अच्छा है। लेकिन एक बार अपने माँ-बाप से पूछो।

देवेन्द्र : सही बात है। मैंने तो घर का जंजाल छोड़ दिया है। बच्चों को जो करना हो सो करें। मैंने निश्चय किया है कि अब मुझे घर गृहस्थी के बारे में किसीसे कुछ नहीं कहना!

महेश : समाज सेवा के लिए बहुत कुछ करना है। हमेशा कोई न कोई आपत्ति लोगों पर आती रहती है। अब देखो, त्सुनामी विपत्ति से कितने सारे लोग मर गए हैं! कितने सारे पीड़ित हैं! उनकी मदद के लिए सरकार और कई स्वयंसेवी संस्थाओंवाले आगे आए हैं। हमें भी त्सुनामी पीड़ितों के लिए कुछ करना है।

દેવેન્દ્ર : હું તો પાંચ હજાર રૂપિયા આપવાનો છું.
મહેશ : મેં પણ આપણા મહોલ્લામાં વાત કરીને દસ હજાર રૂપિયા એકઠા કર્યા છે.
દેવેન્દ્ર : આજની મિટિંગમાં ચર્ચા કરીશું કે ઓછામાં ઓછા એક લાખ રૂપિયા તો આપણે આપવા જ જોઈએ.
મહેશ : એક વખત શરૂ કરીશું, પછી પૈસા તો મળતા રહેશે.
જયંતિ : તમે તો ખરેખર સમાજ સેવાનો સંકલ્પ લીધો છે.
મહેશ : હવે નિવૃત્તિ કાળમાં બીજું કરવાનું પણ શું છે?
દેવેન્દ્ર : તમારા વિચાર ઘણા સારા છે.
મહેશ : પોતાને માટે તો પશુપંખી પણ જીવે છે. પોતે કરકસર કરીને બીજા માટે ખર્ચ કરવું તે જ માનવતા છે.
દેવેન્દ્ર : સાચી વાત છે. એવું કરવાથી જ માનવી સાચો માનવ બની શકે છે.

દેવેન્દ્ર : મેં તો પાંચ હજાર રૂપિયા આપવાનો છું.
મહેશ : મેંને મેં અપને મોહલ્લેવાલોં સે બાત કર, દસ હજાર રૂપિયા ઇકઢ્ઢે કિએ હૈંં.
દેવેન્દ્ર : સમાજ કી મીટિંગ મેં ચર્ચા કરેંગે તો કમ સે કમ એક લાખ રૂપિયા તો હમેં દેના હી ચાહિએ.
મહેશ : એક બાર શુરુ કરેંગે, ફિર પૈસે તો મિલતે રહેંગેં.
જયંતિ : આપને તો સચમુચ સમાજ-સેવા કા સંકલ્પ લિયા હૈ.
મહેશ : અબ નિવૃત્તિ કાલ મેં ઓર કરના મી ક્યા હૈં?
દેવેન્દ્ર : આપકે વિચાર બહુત અચ્છે હૈંં.
મહેશ : અપને લિએ તો પશુપક્ષી મી જીતે હૈંં. ખુદ મિતવ્યયી હોકર દૂસરોં કે લિએ ખર્ચ કરના હી માનવતા હૈ.
દેવેન્દ્ર : સચ બાત હૈં. એસા કરને સે હી મનુષ્ય સચ્ચા ઇન્સાન બન સકતા હૈં.

શબ્દાર્થ

ગુજરાતી શબ્દ	હિંદી અર્થ
પ્રવૃત્તિ	ગતિવિધિ
નિવૃત્તિ	નિવૃત્ત/કાર્ય મુક્તિ
બાગ-બગીચા	બાગ-બગીચે
સંભાળ	દેખભાલ
જાત/પોતે	ખુદ, સ્વય
વાવવું	બોના
રોપવું	લગાના
છોડ	પોઘા
ઓળખાણ	પહચાન

સાળો	સાલા
સમજાવવું	સમજાના
બનેવી/જાજી	બહનોઈ
સહેલું	આસાન
સમાજભવન	સમાજ ભવન
અઘરું	કઠિન
આખું	પૂરા
કમાવું	કમાના
કોળિયો	ટુકડા, કૌર
આપવું	દેના
ખવડાવવું	ખિલાના
વિતાવવું	બિતાના
જંજાળ	જંજાલ
સમાજ સેવા	સમાજ સેવા
પીડિત	પીડિત
વાપરવું	વાપરના, ખર્ચકરના
લાખ રૂપિયા	લાખ રૂપણ
વ્યય/ખર્ચવું	વ્યય, ખર્ચ કરના
જુવાની	યૌવન/જવાની
કરકસર	મિત્તવ્યયતા
માનવી	મનુષ્ય, માનવ, ઇંસાન
મોહલ્લો	મોહલ્લા

અભ્યાસ

1 નીચે દિે ગણ વાક્યોં કા અભ્યાસ કીજિણ

1.
 - 1) મને અહીં આવ્યે ત્રણ મહિના થઈ ગયા છે.
 - 2) મને ઘરે આવ્યે બે કલાક થઈ ગયા છે.
 - 3) શું તેમને જમ્યે અડધો કલાક નથી થયો?
2.
 - 1) કમાયેલું ધન બીજાઓને માટે વાપરતાં શીખો.
 - 2) જાતે વાવેલા છોડ મને ગમે છે.
 - 3) અમે આપેલી ભેટ તેમને ખૂબ પસંદ આવી.
 - 4) ઈશ્વરે આપેલો કોળિયો બીજાને પણ આપવો જોઈએ.

3. 1) મારા સાળા આવવાના છે.
2) આજે હું વાંચવાનો છું.
3) હું પાંચ હજાર રૂપિયા આપવાનો છું.
4. 1) શું તેં સોસાયટીવાળા સાથે વાત કરી?
2) આપણે સમાજભવનવાળાઓને પણ મળવાનું છે.
3) કેટલાય સ્વયંસેવી સંસ્થાઓવાળા આગળ આવ્યા.
5. 1) બોલવું સહેલું છે.
2) કરવું અઘરું છે.
3) મારે કોઈને કાંઈ કહેવું નથી.
6. 1) મેં તને પહેલાં પણ કહ્યું હતું કે કાલનું કામ આજે કરતાં શીખો.
2) મારી બા કહેતી હતી કે ઈશ્વરે આપેલો કોળિયો બીજાને પણ આપવો જોઈએ.
3) આપણા પૂર્વજોએ કહ્યું છે કે બીજાને મદદ કરવામાં સાચું સુખ છે.

II ઉદાહરણ કે અનુસાર નીચે દિે ગે વાક્યોં કા પરિવર્તન કીજિે ।

ઉદાહરણ :- હું કાલે વડોદરા જઈશ.
હું કાલે વડોદરા જવાની છું.

- 1) મારા ઘરે મારા ભાઈ-ભાભી આવશે.
- 2) મહેશ આજે ગાંધીનગર જશે.
- 3) તેમના બનેવી આવશે.
- 4) તેઓ તેમની પત્ની અને બાળકો સાથે અમારા ઘરે આવશે.
- 5) કૌશલ આવતા અઠવાડિયે ગાંધીજીની આત્મકથા લાવશે.

III કોષ્ટક મેં દિે ગે શબ્દોં મેં સે ઉપયુક્ત શબ્દ કા પ્રયોગ કર વાક્ય પૂરે કીજિે ।

(ગાંધીનગરવાળો, સમાજભવનવાળા, સંસ્થાઓવાળા, દૂધવાળી)

- 1) આજે આપણે_____ની સાથે મિટીંગ છે.
- 2) મારી_____ સારું દૂધ લાવે છે.
- 3) કૃણાલભાઈનો _____ સાળો આવ્યો છે.
- 4) ઘણી બધી સમાજસેવી_____ આપણા દેશમાં સમાજ સુધારાનું કામ કરે છે.

IV कोष्ठक में दिए गए क्रियाओं के उपयुक्त रूपों का प्रयोग कर वाक्य पूरे कीजिए।

- 1) में जाते घण्टा छोड _____ છે. (વાવડું)
- 2) મારા કાકા અમને મળવા _____ છે. (આવડું)
- 3) અમારી _____ ભેટ તેમને ખૂબ પસંદ આવી. (આપડું)
- 4) જુવાનીમાં મહેનતથી _____ ધન સારા કામમાં વાપરવું જોઈએ. (કમાવડું)
- 5) ઈશ્વરે _____ કોળિયો બીજાને પણ આપવો જોઈએ. (આપડું)

V વાક્યોં મેં રેખાંકિત શબ્દોં કા પ્રયોગ કર દો-દો વાક્ય બનાડુએ।

- 1) મને અહીં આવ્યે ત્રણ મહિના થઈ ગયા છે.
- 2) શું તમને જમ્યે અડધો કલાક નથી થયો?
- 3) મને ત્યાં ગયે ઘણા વર્ષો થઈ ગયા છે.
- 4) અમને મળ્યે ઘણા દિવસો થયા છે.

VI કોષ્ટક મેં દિએ ગએ વાક્યાંશોં કા ઉપયુક્ત વાક્યાંશ ચુન કર વાક્ય પૂરે કીજીએ।

(કહ્યું હતું કે કાલનું કામ, કહ્યું છે કે અહીંસા, કહેતી હતી કે ઈશ્વરે આપેલો, કહ્યું છે કે બીજાને મદદ, કહ્યું હતું કે તું મને)

- 1) આપણા પૂર્વજોએ _____ કરવામાં સાચું સુખ છે.
- 2) મેં તને પહેલાં પણ _____ આજે કરતાં શીખો.
- 3) મારી બા _____ કોળિયો બીજાને પણ આપવો જોઈએ.
- 4) તેં મને _____ જરૂર મળીશ.
- 5) ગાંધીજીએ _____ પરમ્ ધર્મ છે.

VII કોષ્ટક મેં દિએ ગએ હિંદી શબ્દોં કે સમાનાર્થક ગુજરાતી શબ્દોં કા પ્રયોગ કર વાક્ય પૂરે કીજીએ।

- 1) જાતે _____ છોડ મને ગમે છે. (બોલે હુએ)
- 2) અહીં શી _____ કરો છો? (ગતિવિધિ)
- 3) મારા _____ આવવાના છે. (બહનોડ)
- 4) _____ ખૂબ મહેનત કરી છે. (જવાની મેં)
- 5) દુઃખ _____ પૈસા કમાયા છે. (સહકર)

VIII પઢિઁ ઓર સમઙ્ગિઁ।

મિત્રને પત્ર

પ્રિય મિત્ર પાર્થ

તારો ગયા અઠવાડિયાનો પત્ર મને આજે મળ્યો. તારો પત્ર તો શનિવારે આવેલો. હું મારી બહેનને ત્યાં અમદાવાદ ગયેલો, એટલે પત્રનો જવાબ મોડો આપું છું.

તને હવે ગુજરાતી લખતાં વાંચતાં આવડી ગયું છે. ગુજરાતીમાં લખેલો તારો પત્ર વાંચીને આનંદ થયો. હવે પછી તારે ગુજરાતીમાં જ પત્ર લખવાનો છે.

અમદાવાદમાં અમે દરરોજ સાંજે ફરવા જતા હતા. તને હંમેશાં યાદ કરતા. ધવલની વર્ષગાંઠને દિવસે એક પાર્ટી રાખી હતી. બધાંએ મળીને ખૂબ આનંદ કર્યો. છતાં તારી ખોટ જણાતી હતી.

સમય મળે તો પત્ર લખતો રહેજે. બા-બાપુછ આશિષ મોકલાવે છે. તારાં માતા-પિતાને મારા પ્રણામ કહેજે.

લિ.

તારો પ્રિય મિત્ર

ભદ્રેશ

શબ્દાર્થ

ગુજરાતી શબ્દ	હિંદી અર્થ
અઠવાડિયે	સપ્તાહે
પ્રિય	પ્રિય, પ્યારા
શનિવાર	શનિવાર
દરરોજ	પ્રતિદિન, હરરોજ
પાર્ટી	દાવત
આશિષ	આશીર્વાદ

अभ्यास

I अनुच्छेद के आधार पर नीचे दिए गए प्रश्नों के उत्तर दीजिए।

- 1) आ पत्र कोले कोने लખ्यो छे?
- 2) भद्रेशने शा माटे आनंद थयो?
- 3) भद्रेशे पत्रनो जवाब केम मोडो आप्यो?
- 4) अमदावाढमां कोनी वर्षगांठ हती?
- 5) वर्षगांठने दिवसे शुं करवामां आवेलुं?
- 6) पार्टीमां कोनी भोट जराती हती?

II नीचे दिए गए हिंदी शब्दों के लिए गुजराती शब्द दीजिए।

सप्ताह, प्रतिदिन, बहनोड़, आशीर्वाद, सहकार, गतिविधि, महल्ला, जवानी।

III अपनी पाठशाला की गतिविधियों के बारे में अपने मित्र को गुजराती में एक पत्र लिखिए।

IV हिंदी में अनुवाद कर उपयुक्त शीर्षक दीजिए।

आवता अठवाडिये हुं मारा मित्रना लग्नमां जवानी छुं. मारा बीजा मित्रो पण आववाना छे. अमे अमारा मित्र शैलेषना लग्नमां जवाना छीअे. तेनी थवावाणी पत्नीनुं नाम शीतल छे. शैलेषनी सगाईमां अमे तेने घडियाणनी अेक जोडी भेटमां आपेली. अमारी आपेली भेट शैलेष अने शीतलने भूज ज पसंद आवी. शैलेषना लग्नमां पण अमे बधा साथे जवाना छीअे. हछ तो अमारे शैलेष माटे लग्ननी भेट पण भरीदवानी छे. अमारा बधाना पैसाथी अमे भेट भरीदवाना छीअे. अमारे ग्रीकटनी सारी दुकानमां भरीदवा जवुं छे. अमे बधा ज मित्रो आजे सांजे मारा घरे मणीशुं, पछी भेट भरीदवा जईशुं. भेट भरीदती वभते दरेकनी पसंदगीने ध्यानमां राखवी पडशे. शैलेषनी पसंदगी पण ध्यानमां राखीशुं. अमारे शैलेषने लग्ननी तैयारीमां मदद पण करवानी छे.

शब्दार्थ

गुजराती शब्द	हिंदी अर्थ
थवावाणी	होनोली
सगाई	सगाई

ભેટ	सौगत, गीफ्ट
ગીફટ	गीफ्ट
દુકાન	शोप
ભેગા, એકઠા	इकट्ठा

V गुजराती में अनुवाद कर उपयुक्त शीर्षक दीजिए।

बसंत की ऋतु आने वाली है। पतझड़ आगया है। वृक्षों के पत्ते झड़ने लगे हैं। वृक्षों में नये पत्ते भी आ गए हैं। यह देखकर लगता है बसंत आनेवाला है। बसंत ऋतु में हम बगीचों में रंगबिरंगे फूल देख सकते हैं।

आम्र वृक्षों पर मंजरियों के आने से कोयल कुहुक उठती है। लगता है कोयल ने बसंत के आने की आहट सुनी है। या फिर बसंत ने ही कोयल से कह दिया होगा, कोयल तुम गाओ मैं आनेवाला हूँ। इसी लिए तो कोयल ने भी मंजरियों से कहा "मंजरियाँ तुम महको, मैं गाने वाली हूँ।" कोयल के गाने और आम्रमंजरीयों के महकने से लगता है कि, बसंत आ ही गया। भंवरे खुशी से नाच उठते हैं। तितलियाँ थिरक उठती हैं। मानों दोनों कह रहे हों "बसंत आ गया, बसंत आ गया।

आओ हम भी बाग में चलें। सुंदर-सुंदर फूल देखें। भंवरो के साथ गुनगुनाएँ।

शब्दार्थ

गुजराती शब्द	हिंदी अर्थ
વસંત	बसंत
પાનખર	पतझड़
પાંદડાં	पत्ते
ખરવું	झड़ना
આંબો	आमवृक्ष
મોર	मंजरी
પગરવ	आहट
ભંભરો	भंवरा
પતંગિયું	तितली
નાચવું	नचना/थिरकना
ગુનગુનવ	गुनगुनाना

टिप्पणियाँ

1 निम्न प्रकार के वाक्यों पर ध्यान दीजिए।

1.	1) मने अहीं आव्ये त्रણ मठिना थई गया छे.	मुझे यहाँ <u>आए हुए</u> तीन महीने हो गए हैं।
	2) मने घरे आव्ये બે કલાક થઈ गया छे.	मुझे घर <u>आए हुए</u> दो घंटे हो गए हैं।
	3) શું તમને જમ્યે અડધો કલાક નથી થયો?	क्या आप को <u>खाना खाए हुए</u> आधा घंटा नहीं हुआ?

उपर्युक्त वाक्यों में रेखांकित क्रियारूप हिंदी के 'आए (हुए)', 'खाए (हुए)' की तरह भूतकालिक क्रिया विशेषण के रूप हैं। गुजराती में ऐसे क्रियारूप बनाने के लिए भूतकालिक क्रिया रूपों में 'એ' (ए) प्रत्यय जोड़ा जाता है।

2.	1) કમાયેલું ધન વાપરતાં શીખો.	कमाया हुआ धन खर्च करना सीखो।
	2) જાતે વાવેલા છોડ મને ગમે છે.	खुद के बोए हुए पौधे मुझे अच्छे लगते हैं।
	3) અમે આપેલી ભેટ તેમને ખૂબ પસંદ આવી.	हमने दि हुई भेट उनको बहुत पसंद आई।

उपर्युक्त वाक्यों में रेखांकित क्रियारूप हिंदी के 'कमाया हुआ', 'बोए हुए', 'दी हुई' की तरह भूतकालिक कृदंत विशेषण हैं। गुजराती में ऐसे रूप भूतकालिक क्रियारूपों में 'લું' (लुं), 'લા' (ला), 'લી' (ली), 'લાં' (लां) प्रत्यय संज्ञाओं के लिंग-वचन के अनुसार जोड़ने से बनते हैं।

3.	1) મારા સાળા આવવાના છે.	मेरा साला <u>आनेवाला</u> है।
	2) હું પાંચ હજાર રૂપિયા આપવાનો છું. મੈં પાँच हजार रुपए देनेवाला हूँ।	
	3) આજે હું તે પુસ્તક વાંચવાનો છું. आज मैं वह पुस्तक पढ़नेवाला हूँ।	

उपर्युक्त वाक्यों में रेखांकित क्रियारूप हिंदी के 'आनेवाले हैं', 'देनेवाला हूँ', 'पढ़नेवाला हूँ' की तरह, क्रियाओं से जन्य विशेषण/संज्ञाएँ हैं। इनके प्रयोग के बाद 'छे' (छे) (है), 'छुं' (छुं) जैसे योजक क्रियाओं के उपयुक्त रूप भी वाक्यों में जोड़े जाते हैं। 'इन' क्रियारूपों का प्रयोग जब वाक्यों में होता है तब उस का अर्थ क्रियाओं के समान ही होगा। गुजराती में ऐसे रूप मूल क्रियाओं के भविष्यतकाल के साथ 'વાનો' (वानो), 'વાની' (वानी), 'વાનું' (वानुं), 'વાના' (वाना) प्रत्यय लिंग-वचन के अनुसार जोड़ने से होते हैं।

4. 1) શું તેં સોસાયટીવાળા સાથે વાત કરી? क्या तुमने सोसायटीवालों से बात की?
- 2) આપણે સમાજભવનવાળાઓને પણ મળવાનું છે. हमें समाजभवनवालों से भी मिलना है।
- 3) કેટલાય સ્વયંસેવી સંસ્થાઓવાળા આગળ આવ્યા. कितने ही स्वयँसेवी संस्थाओं वाले आगे आए।

उपर्युक्त वाक्यों में रेखांकित शब्द संज्ञाओं से जन्य संज्ञाएँ हैं। गुजराती में ऐसी संज्ञाएँ, 'वाणो' (वाळो), 'वाणी' (वाळी), 'वाण' (वाळा) प्रत्यय लिंग-वचन के अनुसार जोड़ने से बनती हैं। ध्यान दीजिए कि उपर्युक्त (3) और (4) के रेखांकित रूपों में हिंदी में समान प्रत्ययों का प्रयोग हुआ है और गुजराती में ये प्रत्यय दो प्रकार के हैं - क्रियावाची संज्ञाओं से 'वानो' (वानो), 'वानी' (वानी), 'वान' (वाना) प्रत्यय जुड़ते हैं और शुद्ध संज्ञाओं से 'वाणो' (वाळो), 'वाणी' (वाळी), 'वाण' (वाळा) प्रत्यय जुड़ते हैं।

5. 1) મેં તેને પહેલાં પણ કહ્યું હતું કે કાલનું કામ આજે કરતાં શીખો मैंने तुमसे पहले भी कहा था कि कल का काम आज करना सीखो।
- 2) મારી બા કહેતી હતી કે ઈશ્વરે આપેલો કોળિયો બીજાને પણ આપવો જોઈએ. मेरी माँ कहती थी कि ईश्वर का दिया हुआ कौर दूसरों को भी देना चाहिए।
- 3) આપણા પૂર્વજોએ કહ્યું છે કે બીજાને મદદ કરવામાં સાચું સુખ છે. हमारे पूर्वजों ने कहा है कि दूसरों को मदद करने में ही सच्चा सुख है।

उपर्युक्त वाक्य हिंदी की ही तरह मिश्र वाक्य हैं। गुजराती में ऐसे वाक्यों में उद्धरण अव्यय रूप 'કે' (के) होता है और हिंदी में 'कि' का प्रयोग होता है। उद्धरण में किसी व्यक्ति का कथन सोच, भावना, अनुभव, राय आदि होते हैं। उसके पहले वक्ता का उल्लेख होता है।

5. 1) બોલવું સહેલું છે. बोलना आसान है।
- 2) કરવું અઘરું છે. करना कठिन है।
- 3) છોકરાને કરવું હોય તે કરે बच्चों को करना हो सो करें।
- 4) સુનામી પીડિતો માટે હવે જીવવું મુશ્કેલ થઈ ગયું છે. सुनामी पीड़ितों के लिए अब जीना मुश्किल हो गया है।

उपर्युक्त वाक्यों के रेखांकित क्रियारूप हिंदी के 'कहना', 'करना', 'जीना' जैसे संज्ञार्थक कृदंत (क्रियावाची संज्ञाएँ) हैं। गुजराती में ऐसी क्रियावाची संज्ञाएँ मूल क्रिया में 'वुं ' (वुं) प्रत्यय लगाने से बनती हैं। इन क्रियावाची संज्ञाओं से क्रिया विशेषण भी जोड़े जा सकते हैं। इस प्रकार ये शुद्ध संज्ञाओं से अलग हैं जिनके पहले विशेषण ही जोड़े जाते हैं।

उदाहरण:

1)	કોઈ પણ કામ <u>સારી રીતે</u> કરવું
જરૂરી છે.	कोई भी काम <u>अच्छी तरह</u> करना
जरूरी है।
2)	તારે અહીં <u>જોરજોરથી</u> બોલવું
જોઈએ નહીં.	तुम्हे यहाँ <u>जोर-जोर से</u> बोलना नहीं
चाहिए।
3)	મને એક <u>સારી નોકરી</u> મળી.	मुझे एक <u>अच्छी नौकरी</u> मिली।
4)	દિવસમાં ઓછામાં ઓછું એક
<u>સારું કામ</u> કરવું જોઈએ.	दिन में कम से कम एक <u>अच्छा काम</u>
करना चाहिए।